

STORTINGET

Innst. 324 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:204 S (2021–2022)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en garanti slik at alle barn får tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for endringer i dagens finansiering av barnehager slik at flere barnehager kan tilby mer fleksible åpningstider.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre gratis kjernetid for barn under 2 år i familier med lav inntekt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes

og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, Maren Grøthe og Torleik Svelle, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Kunnskapsminister Tonje Brenna har uttalt seg om forslaget i brev 28. april 2022. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen inviterte til skriftlig høring med frist 29. april. Det kom inn seks innspill til komiteen.

Komiteen deler forslagsstillernes mål om et godt og tilgjengelig barnehagetilbud for alle barn. Komiteen mener at gode barnehager er et viktig bidrag for å gi alle barn en trygg og god oppvekst og like muligheter.

Komiteen viser til at barn som fyller ett år senest innen august, har rett til barnehageplass fra august samme år, mens barn født i september, oktober og november, har rett til plass fra måneden barnet fyller ett år. Komiteen merker seg statsrådens uttalelse til representantforslaget. Komiteen deler statsrådens synspunkt om at en utvidelse av retten til plass vil være positivt for både barna og foreldrene. Statsråden understreker videre at en garanti om barnehageplass fra utløpet av foreldrepengeperioden vil være et kostbart tiltak. Til sammenligning har departementet beregnet at en utvidet rett til plass for alle barn fra måneden de fyller ett år, vil koste om lag 6,6 mrd. kroner.

Komiteen viser til forslaget om å legge til rette for endringer i dagens finansiering av barnehager slik at flere barnehager kan tilby mer fleksible åpningstider. Komiteen merker seg at regjeringen har varslet en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet for private barnehager.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, deler forslagsstillernes oppfatning om at en garantert rett til barnehageplass etter endt foreldrepermisjon hadde vært positivt for familiene og barna. Flertallet vil samtidig understreke at dette tiltaket er svært kostbart, og at en slik utvidelse av rett til barnehageplass måtte blitt gjennomført på bekostning av andre viktige satsinger i barnehagesektoren. Flertallet merker seg departementets beregninger, som viser at forslaget anslagsvis vil koste 6,6 mrd. kroner.

Flertallet viser til at kommuner kan legge til rette for fleksible barnehageopptak og åpningstider tilpasset lokale behov. Flertallet viser til at en styrket kommunøkonomi gir større muligheter til å legge til rette for fleksible barnehageopptak og åpningstider. Flertallet viser til at regjeringen har styrket kommunenes frie inntekter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har varslet, og satt i gang, flere grep for å gjøre barnehagen mer tilgjengelig for alle. Fra 1. august 2022 reduserer regjeringen maksprisen i barnehage til 2005-nivå. Disse medlemmer mener at lavere makspris også kan bidra til bedre integrering for innvandrerfamilier. Nesten ett av fem barn med innvandrerbakgrunn går ikke i barnehage i dag. Med rimeligere og lettere tilgang til barnehage blir det lettere for foreldre både å sende barna i barnehagen og å delta i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen har varslet at den vil forbedre de behovsprøvde ordningene for reduksjon i foreldrebetalingen og gjøre barnehagen gratis fra tredje barn i familier som har flere barn i barnehagen samtidig. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen også skal erstatte kontantstøtten for barn over 18 måneder med en småbarnsstøtte for barn som venter på barnehageplass.

Disse medlemmer viser til at regjeringen gjennom regjeringsplattformen har varslet en gjennomgang av bemanningsnormen, en styrket pedagognorm og et styrket kompetanseutviklingstilbud for de ansatte i barnehagen. Hensikten er å sikre nok ansatte og et barnehage tilbud med god kvalitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre deler forslagsstillernes oppfatning av hvor viktig et fleksibelt og godt barnehage tilbud er for den enkelte familie og for samfunnet, og vil vise til hvordan Solberg-regjeringen prioriterte flere utvidelser av retten til barnehageplass. Med dette har man sørget for at flere kan komme tidligere tilbake til arbeid, og at flere barn får starte tidligere i barnehagen. Høyre vil at flere barn skal få tilbud om barnehageplass når de fyller ett år eller når permisjonstiden er over.

Disse medlemmer støtter forslagsstillernes syn på om at det er et problem hvis mange foreldre tvinges til å ta ulønnet permisjon på grunn av manglende barnehageplass, og at dette innebærer både en økonomisk utfordring for den enkelte familie og en likestillingsutfordring for samfunnet. Disse medlemmer viser til at flere kommuner har gode ordninger med fleksibelt barnehageopptak, og oppfordrer kommunene til å benytte den kapasitet og mulighet de har til å gi så mange som mulig opptak ved fylte ett år eller når permisjonstiden er over.

Disse medlemmer mener det er viktig at kommunene vurderer hvordan åpningstiden i barnehagene er tilpasset folks arbeidsmønster og behov, og bidrar til å sikre fleksibilitet og tilgjengelighet i barnehage tilbudet. Disse medlemmer mener dette er noe kommunene har stor fleksibilitet til å gjøre i dag, og kommunene selv må vurdere hvordan det blir mest hensiktsmessig lagt til rette for dette i den enkelte kommune.

Disse medlemmer peker på viktigheten av utvidelsene av gratis kjernetid og moderasjonsordninger i barnehagen for lavinntektsfamilier og mener disse bør videreutvikles. Disse medlemmer viser til at statsråden har varslet en gjennomgang av moderasjonsordningene og ordningen med gratis kjernetid i barnehagen for lavinntektsfamilier, og imøteser denne.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at representantforslaget handler om å løse et reelt hverdagsproblem for mange foreldre som står uten barnehageplass når foreldrepermisjonstiden utløper. Barnehageplass er et viktig tilbud der barn får mulighet til å utvikle seg før skolestart, men også viktig for at foreldre skal slippe å ta ut ulønnet permisjon eller finne andre overgangsløsninger etter foreldrepermisjon.

Disse medlemmer viser til at en rett til barnehageplass etter endt permisjon i realiteten innebærer at det må planlegges for et løpende opptak gjennom året. Ved å følge statistikk for fødselstall og netto flyttinger kan man planlegge for hvilken totalkapasitet barnehagene må ha for å kunne oppfylle retten, og rett til barnehageplass etter endt permisjon kan kombineres med at man må melde fra om når permisjonstiden vil utløpe, for å kunne få barnehageplassen. Likevel vil det innebære at barnehager i perioder vil måtte ha en overkapasitet, særlig etter skoleopptaket for seksåringene i august. Overkapasiteten vil i hovedsak knytte seg til at man har flere ansatte på jobb enn antallet barn tilsier på høsten, og det bør utredes hvordan barnehagene kan finansieres på en slik måte at de ansatte i denne perioden får mer tid til å jobbe med barna, og hvordan man kan unngå at det medfører større bruk av midlertidige stillinger på våren.

Disse medlemmer har merket seg bekymringer fra blant annet Virke og KS knyttet til bemanningssituasjonen og det pedagogiske opplegget i barnehagene dersom man innfører mer fleksible åpningstider. Forslaget er at det legges til rette for at flere barnehager kan tilby mer fleksible åpningstider. Det er ikke nødvendig at alle barnehager tilbyr dette, men at det finnes tilbud i lokalsamfunnet for barn av foreldre som for eksempel jobber kveldsskift. Kravene til bemanning og pedagogisk tilbud må gjelde også for barna i de barnehagene som har et slikt tilbud, og kostnadene bør kompenseres.

Disse medlemmer ser at det er utfordringer knyttet til tilgang på kompetent arbeidskraft, som flere av høringsinnspillene peker på. Det er særlig bekymringsverdig at søkertallene for høyere utdanning i april-opptaket 2022 viser en sterk nedgang i antallet søkere til barnehagelærerutdanningene. Det er nødvendig å gi sektoren langsiktighet og stabilitet, slik at den oppfattes som et attraktivt sted å jobbe. Disse medlemmer tror muligheten til å få tid til å møte og bli kjent med hvert enkelt barn etter hvert som de begynner i barnehagen, og muligheten til å bruke utdanningen sin til å gi hvert barn et tilpasset pedagogisk opplegg, vil bidra til at flere ser verdien av å jobbe med de minste barna. Også gode arbeidsvilkår, en god bemanningssituasjon og muligheten til videreutdanning og videreutvikling i jobben er viktig for å trekke flere til barnehagelærerutdanningen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en garanti slik at alle barn får tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for endringer i dagens finansiering av barnehager slik at flere barnehager kan tilby mer fleksible åpningstider.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre gratis kjernetid i barnehage for barn under 2 år i familier med lav inntekt.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til Representantforslag 8:140 S (2021–2022) om løpende opptak til barnehageplasser, som nylig ble behandlet i Stortinget. Dette medlem viser til en nylig undersøkelse fra Nav der det fremkom at nesten

halvparten av mødre tok ut ulønnet permisjon i 2021. At familier må vente på barnehageplass fordi barnet er født i «feil» måned, er en viktig årsak til at mange må ta ulønnet permisjon. Dette medlem mener innføring av rullerende opptak etter når familiene har behov for barnehageplass, vil være en viktig driver for å hindre at spesielt kvinner må ta ufrivillig ulønnet permisjon. Dette medlem mener derfor at et mer fleksibelt og løpende opptakssystem også vil være et viktig likestillingstiltak.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en garanti slik at alle barn får tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for endringer i dagens finansiering av barnehager slik at flere barnehager kan tilby mer fleksible åpningstider.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre gratis kjernetid i barnehage for barn under 2 år i familier med lav inntekt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:204 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Grunde Almeland og Ingvild Wetthus Thorsvik om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 19. mai 2022

Hege Bae Nyholt

leder

Elise Waagen

ordfører

Kunnskapsministeren

Utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2102-

28. april 2022

Representantforslag 204 S (2021-2022) om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov

I dag inntreffer retten til barnehageplass ved ulik alder avhengig av når på året barnet er født. Barn som fyller ett år senest innen august, har rett til barnehageplass fra august samme år, mens barn født i september, oktober og november har rett til plass fra måneden barnet fyller ett år. Vi vet at foreldre til mange barn født i desember eller i løpet av vårhalvåret opplever det som krevende at retten til barnehageplass inntreffer etter at foreldrepengeperioden er over. Mange foreldre er nødt til å ta ut ulønnet permisjon i perioden de venter på en barnehageplass.

En utvidelse av retten til plass slik at alle barn får rett til plass etter endt foreldrepermisjon vil være positivt for både barna og foreldrene. Det bidrar til at foreldre kan komme raskere tilbake til arbeid og til at barn kan begynne i tidligere i barnehagen. Det er også et tiltak som etter alt å dømme vil føre til et mer likestilt samfunn. Samtidig må en rettighetsutvidelse finansieres. Kunnskapsdepartementet har ikke utarbeidet kostnadsanslag for en rettighetsutvidelse i tråd med forslaget representantene har skissert. En garanti om barnehageplass fra utløpet av foreldrepengeperioden vil imidlertid ikke være veldig ulikt en utvidet rett til plass for alle barn fra måneden de fyller ett år. Dette har departementet tidligere anslått til å koste om lag 6,6 milliarder kroner. I disse beregningene er det lagt til grunn at plassene som tas i bruk fra vårhalvåret finansieres fra begynnelsen av barnehageåret i august året før. Videre er det tatt høyde for at flere barn i barnehage vil medføre en reduksjon i utgiftene til kontantstøtte. I beregningene har det imidlertid ikke vært mulig å ta høyde for eventuelle økte skatteinntekter som følge av at foreldre kommer tidligere tilbake til arbeid.

Selv om det er noe usikkerhet knyttet til hvor mye en rettighetsutvidelse vil koste, er det altså liten tvil om at det vil være et kostbart tiltak. Jeg mener derfor at vi må prioritere gradvise forbedringer i barnehagetilbudet, slik regjeringen legger opp til. Som et eksempel reduserer regjeringen prisen for å gå i barnehage fra 1. august 2022 for første gang på åtte år. I Hurdalsplattformen har vi også varslet at vi vil gjøre barnehagen gratis fra tredje barn i familier som har flere barn som går i barnehagen samtidig. Vi skal sette i gang med en gjennomgang og forbedring av moderasjonsordningene i barnehagen. I denne gjennomgangen vil det være naturlig å gjøre en vurdering av om ordningen med gratis kjernetid bør utvides slik at den også omfatter de yngste barna.

Regjeringen legger også til rette for at kommunene kan ha fleksible barnehageopptak i kommunene. I statsbudsjettet for 2023 har regjeringen styrket kommunenes frie inntekter, blant annet begrunnet med styrket finansiering av barnehagene. Disse midlene kan bidra til å legge til rette for at kommunene kan gi tilbud om tidlig oppstart i barnehagen for foreldre som har behov for dette. Kommunene har stor frihet til å organisere barnehageopptaket slik de mener det er mest hensiktsmessig, og mange arbeider for å gi tilbud om barnehageplass før retten til plass faktisk inntreffer.

Styrket kommuneøkonomi vil gi større muligheter for mer fleksible åpningstider i barnehagene. Åpningstider er ikke regulert i barnehageloven, så her har i utgangspunktet barnehagene stor frihet. Men det er en svakhet i regelverket at kommunene har begrenset mulighet til å stille krav til private barnehager, for eksempel om åpningstid. Vi arbeider tiltak som skal gi kommunene bedre kontroll over innrettingen av det lokale barnehagetilbudet. Vi vil komme tilbake til Stortinget med flere forslag til regelverksendringer ut over forslagene som ble fremmet i Prop. 82 L (2021–2022).

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

